Савченко Максим (Дячук П.)
Магістрант факультету початкової освіти
164 групи

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ШКОЛІ

Природнича освіта в сучасній початковій школі вимагає вибору оптимальних методів формування теоретичних знань.

Будь-який метод являє собою засіб взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямованої на досягнення триєдиної мети: освітньої, розвивальної і виховної.

Організація пізнавальної діяльності учнів на уроках природознавства зобов'язує вчителя чітко уявити співвідношення внутрішньої і зовнішньої сторони методу.

О.А. Біда зазначає, що зовнішню сторону методів, яка безпосередньо спостерігається в різних способах здійснення взаємозв'язаної і цілеспрямованої діяльності учителя і школярів, складають:

1) словесно-слухова форма (учитель розповідає або запитує, а учні слухають, відповідають);

2) словесно-зорова форма (використання різних засобів наочності);

3) практично-дійова форма (виконання вправ, дослідів, практичних робіт);

4) зовнішні форми вияву компонентів управління вчителя та самоуправління учнів у процесі навчання;

5) прояву педагогічної техніки і педагогічної майстерності (постановка і сила голосу, педагогічних такт, манера спілкування і т. ін.);

6) форма організації пізнавальної діяльності школярів: індивідуальна, групова, фронтальна.

При однаковій зовнішній стороні може бути різна внутрішня сторона методу. [1]

Внутрішню сторону складають:

1) зміст навчального предмета;

2) логіко-процесуальна сторона розумової діяльності учнів (її склад та рівень сформованості, рівень узагальнення розумових дій, індукція, дедукція); рівень пізнавальної самостійності учнів у навчально-пізнавальній діяльності (репродуктивний, евристичний, дослідницький).

Щодо методів навчання природознавства, то вчені під ними розуміють систему послідовних дій вчителя, що організовує пізнавальну і практичну діяльність учнів, веде їх до засвоєння змісту природознавства як навчального предмета.

Таким чином, вчитель за допомогою різних методів управляє учінням школярів, тобто планує, організовує, стимулює, контролює, регулює, коригує, аналізує і оцінює кінцевий та проміжні результати, а учень – сприймає, усвідомлює, осмислює (узагальнює і систематизує), закріплює, застосовує на практиці засвоєні знання.

У сучасній педагогіці склалася цілісна система класифікації методів навчання. Однак, в останні роки вчені намагаються не тільки розглядати методи навчання з погляду зовнішніх форм і засобів діяльності вчителя і учнів, а й виявляти істотні ознаки, пов’язані із специфікою засвоєння окремих елементів знань змісту освіти (в тому числі природничої). Це є класифікація методів навчання за рівнями самостійної пізнавальної діяльності учнів, яку запропонували І.Я. Лернер і М.М. Скаткін.

Вона охоплює такі методи: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, метод проблемного викладу знань, частково-пошуковий або евристичний, дослідницький.

Інформаційно-рецептивний метод – це спосіб організації засвоєння учнями готових знань про предмети і явища навколишнього світу та способи виконання різних видів діяльності. Цей метод навчання може вимагати різних засобів (словесних, наочних, практичних) і форм прояву (мовлення і слухання, показ і розглядання, показ вчителем об’єкта і способу дій з ним та

маніпулювання об’єктом учнями), але в усіх цих випадках його дидактична суть, – як зазначає І.Я. Лернер, – у поданні вчителем готової інформації, з одного боку, і в усвідомленому сприйманні й запам’ятовуванні учнями, з іншого. [3]

Щодо предметів і явищ навколишнього світу «готовими» називають знання, що надаються учневі у вигляді інформації, в якій міститься характеристика об’єкта, розкриваються його взаємозв’язки й залежності. Інформацію для засвоєння учні отримують через пред’явлення самого об’єкта, його матеріалізованої форми або відомостей про нього у знаковій (усній або письмовій) формі. Наприклад, вивітрювання – це руйнування та зміна гірських порід під дією коливань температури повітря, вологи і живих організмів. Розрізняють фізичне, хімічне та органічне вивітрювання і т.п.

«Готовими» знаннями про спосіб діяльності називають інформацію про зміст діяльності, тобто склад дій, і послідовність та умови виконання дій. Наприклад, для визначення азимута, компас повертають так, щоб поділка 0° збіглась з темним кінцем стрілки. Потім слід повертати кільце компаса, доки лінія від прорізу до мушки не встановиться у напрямі на предмет. Мушка покаже на шкалі величину азимута в градусах.[1]

Список використаних джерел:

1. Байбара Т. Методика викладання природознавства в початкових класах / Т. Байбара.– К.: Веселка. – 1998. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство та сільськогосподарська праця: Методика викладання: навч. посібник / О.А. Біда. – К.: Ірпінь, 2000. – 400 с.

3. http://www.edudirect.net/sopids-347-1.html